

JAN NERUDA (1834 – 1891)



Životopis

Český básník, prozaik, novinář a umělecký kritik Jan Neruda se řadí k významným osobnostem české literatury. Narodil se 9.7.1834 na Malé Straně v chudé rodině. Jeho otec, vojenský vysloužilce z napoleonských válek, pracoval jako kantýnský v kasárnách a později prodával v trafice. Matka byla posluhovačkou.

Neruda vystudoval gymnázium a poté se dal na studia práv a filozofie. Studium však nedokončil. Začal se věnovat novinařině a literatuře. Přivydělával si ve vojenské účtárně, jako profesor na výpomoc. Byl výborným tanečníkem, žádný ples se bez něho neobešel.

V Nerudově tvorbě je patrná určitá skepse a ironie. Za těmi se skrývá jeho osobní trápení. ve svých dílech se snaží odkrýt špatné poměry své doby, lidskou bídu a ztrátu iluzí. Zkoušel psát také divadelní hry. Sebekriticky ale uznal, že k tomu nemá velké vlohy a k dramatické tvorbě se už nevrátil. Zastával pouze funkci divadelního kritika a referenta. Odmítl nabídku na uvedení některé jeho hry v Národním divadle.

Rok 1860 připoutal Nerudu k novinám, u kterých zůstal až do smrti. Psal o společenských a kulturních novinkách. Rozdával čtenářům humor, nabádá je všimnout si i nepatrných jevů a věcí v životě. Do konce života žil Neruda jen se svými novinami u své matky na Malé Straně. V roce 1860 pracoval v redakci deníku Čas a poté v deníku Hlas. Také působil v Národních listech. Přechodně redigoval časopisy Květy a Lumír.

Po smrti své matky navštěvoval Neruda své přátele v kavárně. Pro zpestření života cestoval. Navštívil Německo, Francii, Itálii a Egypt. Během svého života prožil velkou lásku s Terezií Macháčkovou, která

však skončila tragicky. Se svou další láskou Aničkou Tichou se rozejde. Rezignuje, když uzná, že Anička je o polovinu mladší a nemůže jí vyhovovat. Neruda žil celý život bez trvalé lásky. Zemřel 22.8.1891 v Praze ve svém bytě na Malé Straně.

Dílo Jana Nerudy **Hřbitovní kvítí /1858/** - básnická sbírka, ve které Neruda ironizuje vše svaté, jako lásku, poezii, rozum a soucit. O smrti zda píše jako o proměně, která neznamena absolutní konec. Kritika tuto sbírku zavrhl a nenašla si ani své čtenáře. Neruda tím přišel o zbytky sebevědomí a o naději na trvalejší existenci.

Kniha veršů / 1868/ - sbírka básní, obsahující společenskou kritiku, zařadil do ní i některé básně ze Hřbitovního kvítí. Kniha veršů je komponována do tří oddílů:

Kniha veršů výpravných, Kniha veršů lyrických a smíšených a Kniha veršů časových a příležitostných. Neruda neuznával venkovský patriarchát, který byl blízký Erbenovi. Ve svých verších se soustředil na rozpory v lidských vztazích.

V básni **Dobrovolník** popisuje Neruda vlastní osud chudého chlapce, který nastoupí k vojsku, aby ulehčil matce.

Další báseň **Skočme hochu**, se chudák vrátil z věznice a našel doma mrtvou ženu a dceru. V monologicky psané baladě **Před fortou Milosrdných** se starý vyčerpaný děda loučí se světem a se svým vnukem, před útulkem v chudinské čtvrti. Neruda zde dává najevo bídu nejchudších vrstev. Sběrka je složena ze tří cyklů: Matičce. Otcí a Anně.

V **Matičce** zdůrazňuje Neruda svou lásku a oddanost k matce. Pro osamělého básníka to byl nejsilnější citový svazek.

Deset básní věnoval otcí, vznikly v době, kdy otec umíral. Vřelost citu zde ustupuje před hrdoostí.

V cyklu **Anna** je patrná intimní lyrika. Neruda v ní pláče nad nespravedlností osudu, který mu nedal možnost užít svou milenkou.

Druhé vydání této sbírky vyšlo v roce 1873. Neruda ho obohatil o básně: **Našel jsem se** – vyjadřující marnou snahu o rodinné štěstí. **Vším jsem byl rád** - spojení soukromí s údělem básníka podřizujícího vše službě národu.

Písně kosmické /1878/ - básnická kniha opěvující vesmír . Básník při pohledu na hvězdy nezapomíná na své pozemské bližní. Pohyby vesmírných těles mu připomínají osudy lidí. V těchto básních Neruda polidštuje vesmír / Slunce je matička, Měsíc mládenec, Země panenka atd./ Neruda se domnívá, že nebeská tělesa ve vesmíru vzájemně bojují o existenci, to přirovnává ke vztahům mezi národy.

Balady a romance /1883/ - sbírka básní, kterou Neruda navazuje na Knihu veršů výpravných. Kniha obsahuje tyto básně: **Balada o svatbě v Kanaán** – rozmarná legenda, **Helgolandská** – báseň blížící se pochmurné baladě. **Balada pašijová** – báseň obsahující mateřskou lásku. **Balada horská** a **Balada dětská** – zde básník zdůrazňuje potřebu přátelství dítěte a dospělého. **Romance na jaře** – tato báseň má bojovně politický tón.

Prosté motivy / 1883/ - sbírka básní dělicí se na čtyři roční období : Stárnoucímu mrzoutovi jaro dodává energii a probouzí v něm city. Léto představuje čas vášně, podzim představuje skepsi a

vystřízlivění a zima smíření.

Arabesky /1864/ - kniha, představující lidové postavy a prostředí Malé Strany.

Různí lidé /1871/ - původně samostatně vydané fejetony obsahující Nerudovi cestovní dojmy.

Trhani /1872/ - básně zobrazující život dělníků na stavbě železnice.

Povídky malostranské /1878/ - třináct povídek z Malé Strany.

Po Nerudovi smrti roztřídil Jaroslav Vrchlický z pozůstalosti objevené básně Nerudy a vydal je pod názvem **Zpěvy páteční /1896/**.

Seznam děl:

Hřbitovní kvítí /1858/, Kniha veršů /1868/ - druhé vydání /1873/, Písně kosmické /1878/, Balady a romance /1883/, Prosté motivy /1883/, Arabesky /1864/, Různí lidé /1871/, Trhani /1872/, Povídky malostranské /1878/